

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vadgazdálkodás és Természetvédelmi Intézet
Természetvédelmi mérnök alapképzési szak

**Egyes Lamiaceae családba tartozó fajok gyógyhatása és
felhasználása a magyar lakosság körében**

Belső konzulens: Dr. Saláta-Falusi Eszter
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** NTTI Növénytani Tsz.

Külső konzulens: Dr. Nagy János
vezető kutató
Ökológiai Mezőgazdasági
Kutatóintézet

Készítette: Tóth Laura

Gödöllő

2023

Az ember és élővilág kapcsolatában a növények gyógyászati célú felhasználása a múlt pótolhatatlan részét képezik, az orvostudomány és főleg a népi gyógyászat alapját adták. A tudományágak, többek között a kémia fejlődésével a gyógynövényeket felváltották a szintetikus gyógyszerek. Ennek következtében az etnobotanikai tudás eltűnőben van és a biodiverzitás csökkenésével a gyógynövények fennmaradása is veszélybe került.

Az ajakos család (Lamiaceae) elterjedt fogyasztását az egészségre gyakorolt pozitív hatásainak köszönheti. Számos fajtát használja fel az élelmiszer-, a kozmetika- és a gyógyszeripar is, ezáltal széleskörben elterjedtek a világon. A szakdolgozat tehát kérdőíves módszer segítségével a növénycsalád 10 legnépszerűbb gyógy- és fűszernövény ismerete és felhasználása került elemzésre. A 86 kérdést tartalmazó Google Űrlap kiküldését követően 80 releváns válasz érkezett vissza. A kérdéssor többek között kitér a fajok ismeretére, használatukra, gyógyászati és konyhai alkalmazásukra, valamint a gyógynövények általános kérdéskörét is magában foglalja.

A beérkezett válaszok elemzését követően kiderült, hogy bizonyos ajakos családba tartozó fajok gyógyhatásainak az ismerete (levendula, menta, citromfű, zsálya, kakukkfű) elterjedt hazánkban, azonban a gyógyászati célból történő felhasználásukban csökkenés tapasztalható. Fűszernövényként, az élelmiszeriparban kiemelkedő helyet foglalnak el és még további lehetőségek rejlenek bennük, mint funkcionális élelmiszerek.

A gyógyhatású növényi készítmények kereskedelmére a 25-35 éves korcsoport van leginkább aktívan jelen és a növények tea, fűszer, gél/krém és illóolaj termékeit vásárolják és alkalmazzák döntő többségben. A megkérdezetteknek több mint a fele preferálja a növényekből előállított gyógyhatású produktumokat, azonban nagy arányban kételkednek a hatásosságukat illetően.

A kutatás során fény derült, hogy a hagyományos orvoslás elsősorban a szájhagyomány útján terjedő házi praktikáknak köszönhetően maradt fenn és a városban, községben élő 35-60 éves korosztály gyógynövényismerete a legkiterjedtebb.

A gyógynövények jövőbeni ismeretszerzésre és felhasználásra való nyitottság (ideértve az ajakos család fajait is) egyértelműen kitűnik a kapott válaszokból. Bár az etnobotanikai tudás elhalványulni látszik, megjelennek az egyéb tudásbővítésre alkalmas platformok a médiának köszönhetően, melyeknek jóvoltából mások is elsajátíthatják és továbbadhatják a tudást, fenntartva ezzel a lehetőséget egy jobb világra a jövő nemzedékek számára.

Fontos észben tartanunk, hogy a gyógynövényeknek, mint élőlények, a biodiverzitás fontos részét is képezik. A felhasználásukkor tehát a fenntarthatóságra való törekvés a cél. A gyógynövények évszázadok óta bizonyítják, hogy megfelelő támogatást nyújtanak az egészségünk megtartásában, helyreállításában és fenntartásában. A tudatos használatukkal a gyógyhatású növények ismételten elfoglalhatják a méltó pozíciójukat.